

Arbeidsmarkedsprognose 2019

Innlandet

NAV // NAV Innlandet
Januar 2019

Innhold:

1. SAMMENDRAG	1
1.1 OPPSUMMERING	1
1.2 UTFORDRINGER FOR INNLANDET	1
2. VURDERING AV FJORÅRETS ANSLAG	2
3. ETTERSPORSELSSIDEN PÅ ARBEIDSMARKEDET	3
3.1 BAKGRUNN	3
3.2 NÆRINGSINNDELTE PROGNOSE FOR SYSSELSETTING	3
4. TILBUDSSIDEN PÅ ARBEIDSMARKEDET	6
4.1 UTVIKLING I BEFOLKNING OG ARBEIDSSTYRKE	7
4.2 PENDLING	8
5. TILPASNING PÅ ARBEIDSMARKEDET	9
5.1 TILGANG PÅ ARBEIDSSØKERE OG LEDIGE STILLINGER	9
5.2 REKRUTTERINGSPROBLEMER SOM FØLGE AV MANGEL PÅ ARBEIDSKRAFT	10
6. PROGNOSE OVER REGISTRERT LEDIGHET	11

1. Sammendrag

1.1 Oppsummering

Arbeidsmarkedsprognosen for Innlandet er i hovedsak basert på framskriving av langsiktige trender over befolknings- og næringsutvikling i fylket. Anslagene for de viktigste faktorene som bidrar til beregningen av endringen i arbeidsledigheten, kan oppsummeres som beskrevet nedenfor.

Innlandet har over mange år hatt en langt svakere befolkningsvekst enn landet som helhet. Dette gjenspeiles også i en lavere vekst i sysselsettingen i Innlandet. Arbeidsmarkedet i Innlandet har imidlertid vært gunstig og med lav arbeidsledighet de siste årene. I 2018 var andelen helt arbeidsledige i gjennomsnitt på 1,8 prosent av arbeidsstyrken. Bedriftsundersøkelsen for 2018 bekrefter at det er optimisme og tro på en viss økning i sysselsettingen blant bedriftene i Innlandet.

Mange av næringene i Innlandet er noe mindre konjunkturutsatte på kort sikt og vil dermed ikke påvirkes i samme grad som i en del andre fylker. Med bakgrunn i resultatene fra Bedriftsundersøkelsen i 2018 og basert på utvikling innen de ulike næringene gjennom blant annet økt tilgang på utlyste stillinger, forventer vi en svak økning i etterspørselen etter arbeidskraft i fylket vårt. Størst økning i antall sysselsatte forventer vi innen næringene bygge- og anleggsvirksomhet, helse- og sosialtjeneste, produksjon av metallvarer og forretningsmessig og faglig tjenesteyting. Vi anslår en vekst i sysselsettingen på 0,1 prosent for Innlandet, noe som utgjør 250 flere sysselsatte i 2019.

Når det gjelder tilbudet av arbeidskraft, har vi beregnet at arbeidsstyrken vil øke med 0,3 prosent i 2019. Befolkningen i aldersgruppen 15–74 år i Innlandet har økt hvert år de siste 10 årene, men økningen er betydelig svakere enn i landet som helhet. Med lav befolkningsvekst og høy andel eldre i arbeidsstyrken i fylket vårt, bidrar dette til en lavere sysselsettingsvekst enn i landet for øvrig. Antall lønnstakere som arbeidet i fylket, men som ikke var bosatt her, har variert en del fra år til år. Trenden er imidlertid et økende antall, særlig av personer fra EU-land i Øst-Europa. Vi tror at antallet vil fortsette å øke. I vår prognose har vi lagt til grunn at vi vil få en netto endring, sammenlignet med året før, på 150 personer.

Siden ledigheten i Innlandet har vært like lav i 2018 som i 2017, har vi fått redusert antall tiltaksplasser for arbeidssøkere med 104 plasser i 2019, noe som påvirker ledigheten direkte.

Nettoutpendlingen fra fylket har variert mye i årenes løp og er derfor vanskelig å anslå. Etter å ha avtatt i tre år, økte den i 2017. 2017 var også første året med netto innenlands innflytting til fylket vårt på over 10 år. Dette kan være et tegn på at en del arbeidstakere velger å bosette seg i Innlandet, der boligprisene er lave, og pendle til og fra arbeidsplassen sin i for eksempel Oslo eller Akershus. I prognosen vår har vi, med bakgrunn i ovennevnte, antatt at flere personer vil pendle ut av Innlandet i 2019. Vi har derfor lagt til grunn at effekten av økt netto utpendling vil være en nedgang i ledigheten på 400 personer.

Samlet sett prognoserer vi med en gjennomsnittlig arbeidsledighet i 2019 på 3 700 personer. Dette tilsvarer 1,9 prosent av arbeidsstyrken. Dette innebærer at vi for neste år anslår en vekst i antall helt ledige i Innlandet på 226 personer eller 6,5 prosent.

1.2 utfordringer for Innlandet

Befolkning

Befolkningsveksten i Innlandet er mye lavere enn i landet som helhet. Mens økningen i folketallet i løpet av de siste 10 årene har vært på 11,8 prosent i landet, var den bare på 3,7 prosent i Innlandet. Dessuten øker antall eldre i Innlandet mer enn i landet og utgjør også en større andel av befolkningen.

Andre utfordringer er stor fraflytting og et langvarig fødselsunderskudd. Befolkningsveksten de senere årene har derfor i stor grad skyldtes innvandring.

Utdanningsnivå

Andel av befolkningen med utdanningsnivå på universitets- og høyskolenivå har økt nesten like raskt i Innlandet som i landet de siste 10 årene. Andelen er imidlertid mye lavere i Innlandet, der den er 25,9 prosent, enn i landet, der den er 33,4 prosent. I denne sammenheng vil både NTNU på Gjøvik og Høgskolen i Innlandet kunne gi økt tilgang på godt kvalifisert arbeidskraft.

Sysselsetting

Både andel av befolkningen som er i arbeidsstyrken og andel av befolkningen som er sysselsatte er lavere i Innlandet enn i landet. En av årsakene til dette er alderssammensetningen i Innlandet, som nevnt ovenfor. I Innlandet er en mye større andel enn i landet sysselsatt innen offentlig virksomhet og jordbruk og skogbruk, mens en mye mindre andel er sysselsatt innen forretningsmessig og faglig tjenesteyting. Dessuten består bedriftene i Innlandet for en stor del av små og mellomstore bedrifter og enkeltmannsforetak som ikke nødvendigvis tåler konjunktursvingninger så godt som store bedrifter.

Geografiske avstander

Innlandet omfatter store geografiske områder som innebærer at det er lange avstander mellom de store bo- og arbeidsmarkedsregionene og de små utkantkommunene. Forbedret infrastruktur med blant annet dobbeltsporet jernbane og et bedre utbygd veinett vil imidlertid bidra til å knytte fylket nærmere sammen med de store arbeidsmarkedsregionene i Oslo og Akershus.

Etterspørsel etter arbeidskraft

NAVs bedriftsundersøkelse for 2018 viser at en god del bedrifter innen en rekke ulike næringer i Innlandet har utfordringer når det gjelder rekruttering av kvalifisert arbeidskraft. Den totale mangelen på slik arbeidskraft er estimert til 2 600 personer. Det er blant annet mangel på personer med fagutdanning i yrker innen helse- og sosialtjeneste, bygge- og anleggsvirksomhet, industri og overnattings- og serveringsvirksomhet. Det er også mangel på ulike typer sjåfører og anleggsmaskinførere.

NAVs rolle i arbeidsmarkedet

NAVs rolle er å bidra til et velfungerende arbeidsmarked gjennom blant annet å sikre:

- Økt utdanningsnivå og hindre frafall i videregående utdanning, slik at vi får en størst mulig kompetent arbeidsstyrke i årene fremover.
- At arbeidsgivere synliggjør ledige stillinger på nav.no. Nye digitale løsninger som innføres fortløpende, vil bidra til at arbeidsgivere og arbeidssøkere kobles på en mer effektiv måte.
- At jobbsøkere til enhver tid skal ha oppdatert CV.
- At NAVs medarbeidere har god kjennskap til arbeidsmarkedet slik at vi får arbeidssøkere raskere tilbake i jobb.
- At arbeidssøkere aksepterer mobilitetskravet både geografisk og yrkesmessig.
- At arbeidsgivere lettere kan rekruttere arbeidskraft fra andre deler av landet eller fra utlandet dersom ønsket kompetanse ikke finnes i regionen.

2. Vurdering av fjorårets anslag

I fjorårets arbeidsmarkedsprognose anslo vi at den gjennomsnittlige arbeidsledigheten i Innlandet ville være 1,9 prosent i 2018, det vil si opp med 0,1 prosentpoeng sammenlignet med 2017. Grunnen til at vi mente at ledigheten ville stige i 2018, selv om arbeidsmarkedet i Innlandet fortsatt var godt, var at tiltaksnivået i Oppland i 2017 hadde vært nesten dobbelt så høyt som budsjettet tilsa. Vi la imidlertid bare til grunn at tiltaksnivået skulle reduseres med 102 plasser, slik tiltaksavdelingen angav, mens det gjennomsnittlige antall tiltaksdeltakere ble 445 lavere i 2018 enn i 2017. Likevel har vi i gjennomsnitt

hatt 301 færre helt ledige arbeidssøkere pr måned enn vi anslo. Den gjennomsnittlige ledigheten i 2018 ble dermed på 1,8 prosent.

Etterspørselssiden på arbeidsmarkedet

Innlandet har hvert år de senere årene (hvis vi ser bort fra 2015 da A-ordningen ble innført) hatt en viss vekst i sysselsettingen for personer med arbeidssted i fylket, bortsett fra i 2016 da det var en liten nedgang. I fjorårets prognose la vi til grunn en sysselsettingsvekst på 440 personer i 2018, som tilsvarer en økning på 0,3 prosent. Arbeidskraftundersøkelsen til SSB (AKU) for 1. til 3. kvartal 2018 tilsier også en gjennomsnittlig økning i antall sysselsatte. Vi tror at økningen vil bli omtrent som tidligere anslått. Vi la også til grunn en redusert netto utpendling i prognosen, men denne størrelsen er vanskelig å anslå siden den varierer mye fra år til år.

Tilbudssiden på arbeidsmarkedet

I prognosen for 2018 valgte vi å holde yrkesfrekvensen innen alle aldersgrupper konstant fra 2016 til 2017. Dette gav en forventet gjennomsnittlig yrkesfrekvens i 2017 på 67,9 prosent. Yrkesfrekvensen ble 67,2 %. Det vil si at arbeidsstyrken vi beregnet i prognosen vår, som skulle benyttes til å beregne ledighetsprosenten i 2018, var for høy. Avviket gav imidlertid kun ubetydelig utslag på ledighetsprosenten.

Totalvurdering

Etterspørselen etter arbeidskraft ser altså ut til å ha økt ut fra de tallene vi har hittil i 2018, mens tilbudet av arbeidskraft har vært lavere enn ventet. Dermed har arbeidsledigheten i 2018 blitt litt lavere enn vår prognose tilsa.

3. Etterspørselssiden på arbeidsmarkedet

3.1 Bakgrunn

Innlandet har normalt sett en mye lavere vekst i sysselsettingen enn landet samlet sett. Dette antar vi vil fortsette også i 2019. Bedriftsundersøkelsen for 2018 (heretter kalt BU) viser imidlertid at det er optimisme i arbeidsmarkedet i begge de gamle fylkene. Differensen mellom andelen bedrifter som forventet oppgang og andelen som ventet nedgang var henholdsvis 16 og 14 prosentpoeng. I denne sammenheng er det viktig å være klar over følgende.

- Selv om resultatet av BU viser at andelen bedrifter som forventer flere ansatte er høyere enn andelen bedrifter som venter færre ansatte innen samtlige næringer så nær som én, betyr ikke det nødvendigvis at antall sysselsatte innen næringen vil øke. Utvalget av bedrifter til BU omfatter blant annet mange små bedrifter der en økning kan innebære kun én ekstra ansatt.
- Dersom bedrifter som sier de forventer økt bemanning, ikke får ansatt noen med de etterspurte kvalifikasjonene, vil mange av dem la være å ansette noen. Det er svært liten andel av bedriftene som ansetter noen med lavere eller annen formell kompetanse enn den de etterspør. Dermed er det ikke sikkert at disse bedriftene vil øke bemanningen likevel.
- Innen enkelte næringer, som f.eks. varehandel, kan økt bemanning i én bedrift medføre lavere bemanning i en annen. Dermed er det ikke sikkert at sysselsettingen totalt vil øke.

I 2018 og 2019 forventer NAV en vekst i sysselsettingen på henholdsvis 1,9 og 1,5 prosent for landet som helhet. Vi anslår en vekst på henholdsvis 0,4 og 0,1 prosent for Innlandet. En lav vekst i sysselsettingen er i tråd med prognosen til Norges Banks regionale nettverk for fylket vårt.

3.2 Næringsinndelt prognose for sysselsetting

I tabellen nedenfor har vi gitt anslag for sysselsettingen innen de enkelte næringsgruppene for Innlandet.

Næring (2-sifret næringskode etter SN2007)	Faktisk (beregnet) 2017	Anslag 2018	Anslag 2019	Anslag endring 2018 – 2019
00 Uoppgitt	1 252	1 185	1 135	-50
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	8 372	8 300	8 250	-50
05-09 Bergverksdrift og utvinning	362	364	364	0
10-33 Industri samlet	15 652	15 913	16 083	170
Av dette:				
10-12 Nærings- og nytelsesmidler	3 823	3 820	3 820	0
13-15 Tekstil- og lærvarer	256	247	247	0
16 Trevarer	3 114	3 214	3 234	20
17-18 Treforedling og grafisk produksjon	245	245	245	0
19-22 Petroleum og kjemisk produksjon	708	721	721	0
23, 31-32 Annen industriproduksjon	1 527	1 530	1 530	0
24-25 Produksjon av metallvarer	3 388	3 495	3 595	100
26-27 Produksjon av elektriske og optiske produkter	432	433	433	0
28-30, 33 Produksjon av maskiner og utstyr	2 161	2 210	2 260	50
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	2 447	2 411	2 411	0
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	15 700	15 917	16 067	150
45-47 Varehandel, motorvognreparasjoner	22 780	22 779	22 779	0
49-53 Transport og lagring	7 025	6 884	6 784	-100
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	5 717	5 832	5 882	50
58-63 Informasjon og kommunikasjon	2 913	2 939	2 959	20
64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	2 064	1 989	1 889	-100
68-75, 77-82 Eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting	13 128	13 247	13 347	100
84 Offentlig forvaltning	12 414	12 376	12 336	-40
85 Undervisning	14 372	14 394	14 394	0
86-88 Helse- og sosialtjeneste	42 733	42 842	42 942	100
90-99 Personlig tjenesteyting	6 323	6 336	6 336	0
Sum alle næringer	173 250	173 704	173 954	250
Endring i antall fra året før		454	250	
Endring i prosent fra året før		0,3 %	0,1 %	

Tabell 1: Sysselsatte med arbeidssted i Innlandet, fordelt på næring

Nedenfor følger kommentarer til våre sysselsettingsanslag for de enkelte næringene for 2019. Næringer som sysselsetter få personer og næringer der vi ikke har anslått vesentlige endringer, er ikke omtalt her. Regionen Innlandet er omtalt som «fylke» i denne prognosen.

Jordbruk, skogbruk, fiske (næring 01-03)

BU indikerer: Noe økt arbeidskraftbehov.

Vår kommentar: Sysselsettingen innenfor jord- og skogbruksnæringen har hatt en jevn nedgang de senere årene. Vi ser en klar utvikling i retning av større produksjonsenheter og økt effektivisering. Vi har derfor anslått en lavere sysselsetting.

Nærings- og nytelsesmidler (næring 10-12)

BU indikerer: Økt arbeidskraftbehov.

Vår kommentar: Næringsmiddelproduksjon er en viktig næring i Innlandet og er den næringen som sysselsetter flest innen industrien i fylket. Disse næringene har hatt en ganske stabil sysselsettingen over mange år, men hadde en nedgang på ca. 2,5 prosent i 2017. Vi har imidlertid antatt en uendret sysselsetting.

Trevarer (næring 16)

BU indikerer: Økt arbeidskraftbehov.

Vår kommentar: Denne næringen sysselsetter i overkant av 3 200 personer i Innlandet og er derfor en viktig næring innen industrien. Sysselsettingen har vært svært stabil over mange år, men med bakgrunn i BU og fordi dette er en næring som går bra på grunn av stor byggeaktivitet i fylket, har vi antatt en økning i sysselsettingen i både 2018 og 2019.

Petroleum og kjemisk produksjon (næring 19-22)

BU indikerer: Økt arbeidskraftbehov.

Vår kommentar: BU har de siste tre årene vist at disse næringene har vært blant de mest optimistiske. Vi har imidlertid ikke fått signaler om at det er noen bedrifter innen disse næringene som skal øke bemanningen. Siden sysselsettingen har holdt seg relativt stabil i årene før oppgangen i 2016 og 2017, har vi derfor anslått en uendret sysselsetting i 2019.

Produksjon av metallvarer (næring 24-25)

BU indikerer: Økt arbeidskraftbehov.

Vår kommentar: Disse næringene er av de største innen industrien i vårt fylke. Sysselsettingen har dessuten økt de siste årene. Industrien i Innlandet vil være en utviklingsarena for industrien i Norge. Særlig gjelder dette bedriftene på Raufoss som er en del av et nasjonalt omstillingsprogram. Vi har derfor anslått en økning i sysselsettingen i både 2018 og 2019.

Produksjon av maskiner og utstyr (næring 28-30, 33)

BU indikerer: Økt arbeidskraftbehov.

Vår kommentar: Disse næringene består av mange små bedrifter og har hver for seg liten innvirkning på sysselsettingen totalt. Bedriftene er lokalisert i hele fylket og vil av den grunn likevel ha betydning i små lokalmiljøer. Bedriftene er i stor grad underleverandører til annen industri. Også innen disse næringene bidrar imidlertid industrimiljøet på Raufoss sterkt. Sysselsettingen innen disse næringene har økt de senere årene. Disse næringene var også blant de mest optimistiske i fjorårets BU. Vi har derfor anslått en liten økning i sysselsetting i både 2018 og 2019.

Elektrisitet, vann og renovasjon (gruppe 35-39)

BU indikerer: Noe økt arbeidskraftbehov.

Vår kommentar: Næringene er i liten grad påvirket av konjunkturedringer. Det har i de fleste av de senere årene vært relativt små endringer i sysselsettingen, så vi venter ingen endringer i 2019 heller.

Bygge- og anleggsvirksomhet (næring 41-43)

BU indikerer: Økt arbeidskraftbehov.

Vår kommentar: Disse næringene er blant de største og viktigste næringene i Innlandet og sysselsetter ca. 16 000 personer. I fylket vårt er det store både pågående utbygginger og planlagte prosjekter for utbedring av blant annet hovedveier og flere jernbanestrekninger. Det bygges også flere store næringsbygg og offentlige bygg. Dessuten foregår det også en kontinuerlig bredbåndsutbygging. Sysselsettingen har økt hvert år (unntatt i 2015) de siste årene. I vårt anslag har vi lagt inn en økning i sysselsettingen i både 2018 og 2019.

Varehandel og motorvognreparasjoner (næring 45-47)

BU indikerer: Økt arbeidskraftbehov.

Vår kommentar: Det har vært og vil komme en del nyetableringer innen disse næringene, men siden dette ofte medfører at andre tilsvarende bedrifter må legge ned, vil ikke dette påvirke sysselsettingen i særlig grad. Handelsnæringens egen hovedorganisasjon ser en utflating av sysselsettingsveksten. Det samme har vi sett i vårt fylke også de senere årene (unntatt i 2015). I vårt anslag har vi derfor anslått en uendret sysselsetting.

Transport og lagring (næring 49-53)

BU indikerer: Noe økt arbeidskraftbehov.

Vår kommentar: Sysselsettingen innen disse næringene har vært jevnt synkende de siste årene. Den vil kunne påvirkes av at aktiviteten innen bygge- og anleggsvirksomhet fortsatt holder seg høy. Vi har imidlertid anslått at sysselsettingen vil fortsette å avta i både 2018 og 2019.

Overnattings- og serveringsvirksomhet (næring 55-56)

BU indikerer: Økt arbeidskraftbehov.

Vår kommentar: Disse næringene har hatt en betydelig vekst i sysselsettingen løpet av de senere årene. Turismen er stor i Innlandet, og tall fra SSB viser at antall hotellovernattinger øker for hvert år. I tillegg er Innlandet et stort hyttefylke der det er mange prosjekter innen hytteutbygging. Dette kan gi både direkte og indirekte arbeidsplasser i fylket. Vi har derfor antatt at sysselsettingen vil øke i både 2018 og 2019.

Informasjon og kommunikasjon (næring 58-63)

BU indikerer: Økt arbeidskraftbehov.

Vår kommentar: Sysselsettingen innen disse næringene har gått noe ned de senere årene. Data- og informasjonssikkerhet er områder det satses på i fylket, og som kan gi flere arbeidsplasser. Vi har derfor antatt en liten oppgang i sysselsettingen i både 2018 og 2019.

Finansierings- og forsikringsvirksomhet (næring 64-66)

BU indikerer: Økt arbeidskraftbehov.

Vår kommentar: Disse næringene gjennomfører jevnlig omstrukturering av virksomhetene sine. Noen nedbemanninger mens andre oppbemanninger, og andre igjen flytter. Sysselsettingen har gått markant ned de to siste årene. Vi har anslått en videre nedgang i sysselsettingen i både 2018 og 2019.

Eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting (næring 68-75, 77-82)

BU indikerer: Økt arbeidskraftbehov.

Vår kommentar: Sysselsettingen har økt markant de to siste årene. Dette er vekstnæringer, så vi har antatt at sysselsettingen vil fortsette å øke i både 2018 og 2019.

Offentlig forvaltning (næring 84)

BU indikerer: Uendret arbeidskraftbehov.

Vår kommentar: Sysselsettingen innen denne næringen økte jevnt frem til 2014. De to siste årene har imidlertid sysselsettingen gått svakt ned. Næringen sysselsetter nå i underkant av 12 400 personer. Med noe strammere offentlige budsjetter og en målsetting om å redusere antall ansatte i forvaltningen har vi derfor anslått at sysselsettingen vil reduseres noe i både 2018 og 2019.

Undervisning (næring 85)

BU indikerer: Noe lavere arbeidskraftbehov.

Vår kommentar: Sysselsettingen innen denne næringen har økt hvert år siden 2009 (unntatt i 2015). I 2017 gikk sysselsettingen noe ned. Ett satsingsområde for Regjeringen er etter- og videreutdanning for lærere. Dette vil kunne medføre flere stillinger innen universitets- og høyskolesektoren, samt at det vil kunne medføre økt behov for vikarer i skolene. BU viser imidlertid at denne næringen er den eneste næringen som venter nedgang i sysselsettingen. Vi har derfor anslått en uendret sysselsetting.

Helse- og sosialtjeneste (næring 86-88)

BU indikerer: Noe økt arbeidskraftbehov.

Vår kommentar: Disse næringene sysselsetter klart flest personer (ca. 42 600) i Innlandet. Sysselsettingen har vist en sammenhengende vekst frem til 2016. Den gikk litt ned i 2017, men vi antar at det kan skyldes at bedriften Hadeland Produkter opphørte, og at ca. 250 sysselsatte ble «overført» til en ny bedrift innen en annen næring (som fikk en tilsvarende økning i sysselsettingen). Befolkningsutviklingen tilsier at det vil bli et stadig større behov for faglærte helsearbeidere. Det satses også sterkere på omsorgstjenester i kommunene. Vi forventer derfor at den «normale» utviklingen i sysselsettingen fortsetter, og har anslått en svak økning i både 2018 og 2019.

Personlig tjenesteyting (næring 90-99)

BU indikerer: Noe økt arbeidskraftbehov.

Vår kommentar: Sysselsettingen innen disse næringene påvirkes sterkt av privatøkonomien. Sysselsettingen har gått litt opp og ned de senere årene. Vi tror på fortsatt god privatøkonomi det kommende året. Vi har derfor antatt at sysselsettingen vil holde seg uendret.

4. Tilbudssiden på arbeidsmarkedet

Antall sysselsatte pluss antall arbeidsledige kan på ethvert tidspunkt oppfattes som det eksisterende tilbudet av arbeidskraft, det vil si arbeidsstyrken. Prognoser for arbeidsstyrken kan utarbeides ved hjelp av befolkningsframskrivninger og anslag for utviklingen i yrkesfrekvensene.

4.1 Utvikling i befolkning og arbeidsstyrke

Befolkningen i aldersgruppen 15–74 år i Innlandet har økt hvert år de 10 siste årene. Økningen er imidlertid betydelig svakere enn i landet som helhet, 6,8 prosent i Innlandet mot 14,5 prosent i landet. Ved beregning av gjennomsnittet av befolkningen i 2018 og 2019 har vi likevel valgt å benytte SSBs befolkningsframskrivninger alternativt middels nasjonal vekst (MMMM), siden dette regnes for mest sannsynlig. Økningen i befolkningen i den nevnte aldersgruppen var størst i årene 2011 og 2012, med henholdsvis 0,9 og 1,1 prosent. Etter dette har økningen avtatt og var i 2017 på 0,5 prosent og i 2018 på 0,3 prosent. Befolkningsframskrivingene viser at økningen for Innlandet vil ligge på omtrent det samme nivået i de to påfølgende årene også.

Befolkningsframskrivingene omfatter både innenlands flytting og innvandring. Tallene fra SSB viser at det de senere årene har vært en betydelig netto innenlands utflytting fra Innlandet, helt til i 2017 da vi hadde en netto innflytting. Det er likevel fortsatt innvandring som bidrar mest til netto innflytting til fylket. Den totale netto innflyttingen var omtrent like høy i 2017 som i 2016. Det har imidlertid aldri vært spesielt høy innvandring til fylket vårt. Vi antar derfor at bosetting av asylsøkere ikke vil påvirke arbeidsmarkedet i fylket vesentlig på kort sikt.

Antall lønnstakere som arbeidet i fylket, men som ikke var bosatt her, har variert en del fra år til år. Trenden er imidlertid at antallet øker. Antallet økte med 395 personer til 4 896 i 2017. Det er personer fra EU-land i Øst-Europa og fra Norden som utgjør den største andelen av disse, men mens antallet fra Norden har gått ned de siste årene, fortsetter antallet fra EU-land i Øst-Europa å øke kraftig. Vi tror at det totale antallet vil øke også i de kommende årene. I vår prognose har vi derfor lagt til grunn at vi vil få en netto endring, sammenlignet med året før, av personer som arbeider i fylket, men ikke er bosatt her på 150 personer.

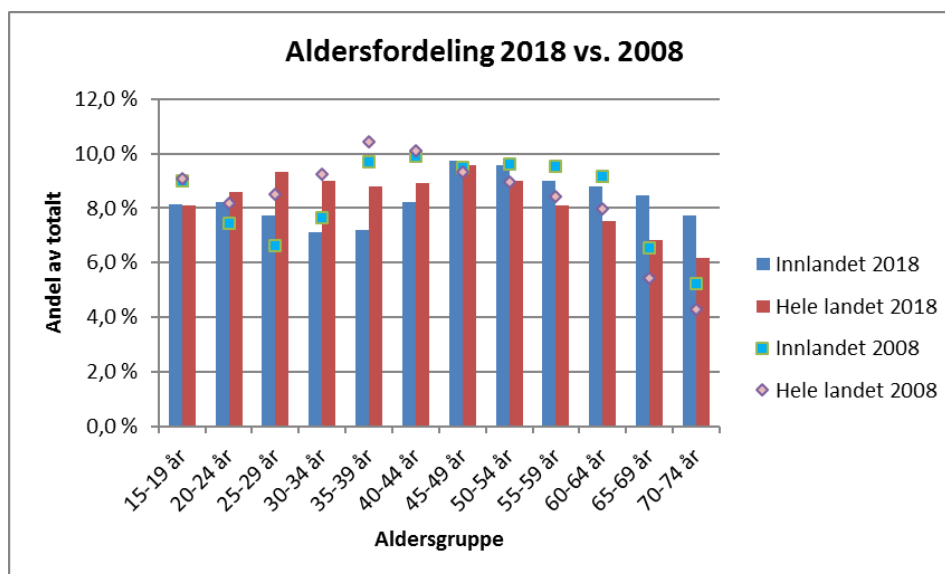
Ifølge SSBs arbeidskraftundersøkelse (AKU) hadde Innlandet 195 172 personer i arbeidsstyrken i 2017. Det tilsvarte 67,2 prosent av den yrkesaktive befolkningen i alderen 15–74 år. Tilsvarende andel på landsbasis var 69,7 prosent. Yrkesfrekvensen i fylket har vært relativt stabil de siste årene.

De beregnede arbeidstyrketallene i tabell 2 skal ikke utleveres til personer utenfor NAV. Derfor er tabellen fjernet fra dette dokumentet.

Tabell 2: Framskrevet arbeidsstyrke ved anslag på utviklingen i yrkesfrekvensene

I vår prognose lagt til grunn at yrkesfrekvensen holder seg uendret i alle aldersgrupper siden vi ikke har noen indikasjoner på endringer i arbeidsmarkedet i fylket som gjør at disse bør endres. Vi har da beregnet en arbeidsstyrke på 195 801 personer i 2018, som er en økning på 630 personer fra 2017, og en arbeidsstyrke på 196 475 personer i 2019, som er en økning på 674 personer fra 2018. Dette gir altså en samlet yrkesfrekvens på 67,2 prosent for aldersgruppen 15–74 år i både 2018 og 2019. En årsak til at Innlandet har en lavere yrkesfrekvens enn landet som helhet, er at vi har en større andel av befolkningen i de eldste aldergruppene, og dermed også i arbeidsstyrken.

I tillegg viser utviklingen i aldersfordelingen i befolkningen i 2018 sammenlignet med 2008 at andelen av befolkningen i de eldste aldergruppene også stiger mer i Innlandet enn på landsbasis (se figur 1).

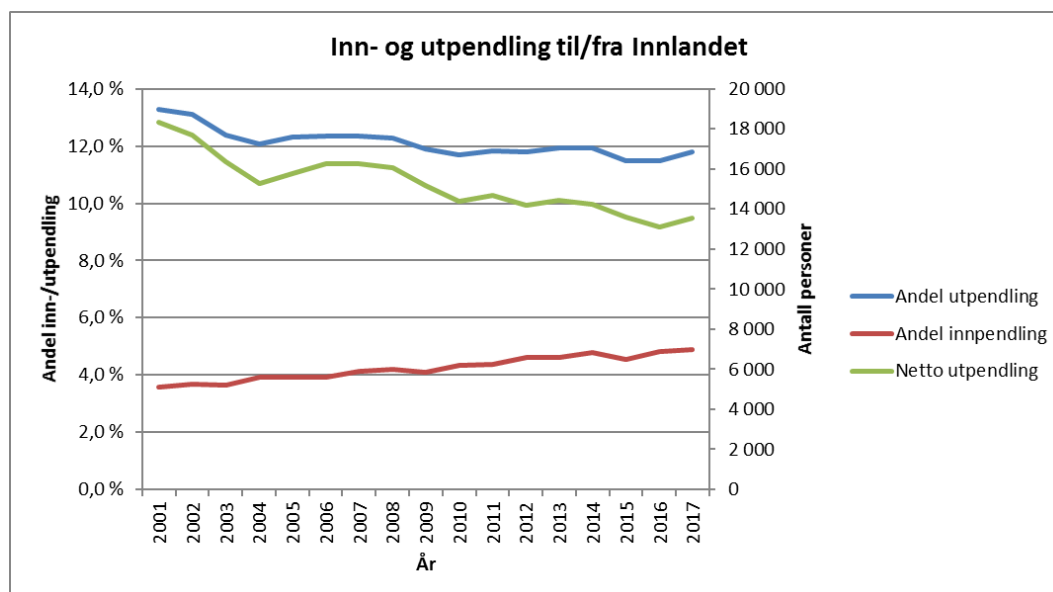

Figur 1: Aldersfordelingen i befolkningen 15–74 år i Innlandet sammenlignet med landet som helhet, 2008 og 2018

4.2 Pendling

All pendling er et viktig element for å skape et velfungerende arbeidsmarked. For personer bosatt i Innlandet gir det tilgang til et større arbeidsmarked, og for virksomheter i fylket gir det tilgang til et større tilbud av kompetent arbeidskraft. Ifølge SSBs pendlingsstatistikk for 2017 var det 11,8 prosent av de sysselsatte med bosted i Innlandet som pendlet ut av fylket, mens det var 4,9 prosent av de sysselsatte med arbeidssted i Innlandet som pendlet inn til fylket. Andelen utpendling har avtatt siden år 2001, men har endret seg lite de siste årene. Andelen innpendling har økt en del siden år 2001, men mindre de siste fem årene. Det betyr at netto utpendling fra fylket har avtatt i perioden vist i figur 2, men størrelsen på endringene, altså antall personer, det enkelte år varierer mye. Totalt var netto utpendling fra Innlandet 13 569 personer i 2017. Dette var 483 flere enn i 2016. Nærheten til Oslo og Akershus, kombinert med god veistandard og god offentlig kommunikasjon, gir tilgang til et stort og voksende arbeidsmarked utenfor fylket. 2017 var første året med netto innenlands innflytting til fylket vårt på over 10 år (jf. kapittel 4.1). Dette kan være et tegn på at høye boligpriser i og omkring Oslo har medført at en del arbeidstakere velger å bosette seg i blant annet Innlandet, der boligprisene er langt lavere, og heller pendler til og fra arbeidsplassen sin utenfor fylket. I prognosen vår har vi, med bakgrunn i dette, lagt til grunn at trenden med lavere netto utpendling kan være brutt. Vi tror at 400 flere personer, altså nesten like mange som i 2017 vil pendle ut av Innlandet i 2019.

Figur 2 nedenfor viser utviklingen i pendlingen i Innlandet fra år 2001 til 2017.

Figur 2: Netto utpendling og andel inn- og utpendling i Innlandet 2001–2017

5. Tilpasning på arbeidsmarkedet

5.1 Tilgang på arbeidssøkere og ledige stillinger

Helt ledige arbeidssøkere: I løpet av 2018 har det vært en tilgang på 9 784 helt ledige arbeidssøkere i Innlandet. Det er en reduksjon på seks prosent sammenlignet med samme periode i 2017, jf. tabell 3. Dette gjenspeiles også i den lave ledigheten vi har hatt i fylket i 2018. Størst tilgang på helt ledige personer har det vært innen butikk- og salgsarbeid, bygg og anlegg og reiseliv og transport. Det har vært en reduksjon i tilgang helt ledige arbeidssøkere i alle aldersgrupper, men mest i aldersgruppene 25–29 år og 20–24 år med henholdsvis 12 og ni prosent reduksjon sammenlignet med samme periode i 2017.

Tilgang stillinger: I løpet av 2018 er det i Innlandet registrert 20 358 nye ledige stillinger på nav.no. Det er en økning på 20 prosent sammenlignet med samme periode i 2017, jf. tabell 3. Det har vært størst tilgang på ledige stillinger innen helse, pleie og omsorg. Andre yrkesgrupper der det har vært lyst ut mange ledige stillinger er bygg og anlegg, serviceyrker og annet arbeid, butikk- og salgsarbeid og undervisning. Det har vært en økning i stillingstilgangen innen nesten alle yrkesgruppene.

Antallet nye utlysninger i NAVs stillingsportal har økt betraktelig etter at det ble inngått samarbeid med ulike aktører i markedet og fordi NAV har forbedret innhentingsmetodene. At det har vært en økning i statistikken over ledige stillinger, kan derfor ikke tolkes som en økning i etterspørsel etter arbeidskraft alene. Arbeidet med stillingsportalen vil antakelig føre til at antallet ledige stillinger på nav.no vil øke ytterligere fremover.

Yrke grovgruppe	Tilgang helt ledige			Tilgang stillinger		
	Hittil i år 2017	Hittil i år 2018	Endring fra i fjor	Hittil i år 2017	Hittil i år 2018	Endring fra i fjor
Akademiske yrker	142	130	-8 %	759	754	-1 %
Barne- og ungdomsarbeid	543	547	1 %	515	569	10 %
Butikk- og salgsarbeid	1 396	1 332	-5 %	1 294	1 636	26 %
Bygg og anlegg	1 124	1 048	-7 %	1 765	2 000	13 %
Helse, pleie og omsorg	1 065	920	-14 %	5 014	5 466	9 %
Industriarbeid	1 009	952	-6 %	997	1 459	46 %
Ingeniør- og ikt-fag	356	353	-1 %	816	1 214	49 %
Ingen yrkesbakgrunn eller uoppgitt	1 029	1 077	5 %	272	186	-32 %
Jordbruk, skogbruk og fiske	283	290	2 %	150	186	24 %
Kontorarbeid	762	679	-11 %	809	1 039	28 %
Ledere	82	101	23 %	208	309	49 %
Meglere og konsulenter	165	153	-7 %	467	814	74 %
Reiseliv og transport	1 017	975	-4 %	1 221	1 314	8 %
Serviceyrker og annet arbeid	1 110	958	-14 %	1 389	1 789	29 %
Undervisning	282	269	-5 %	1 321	1 623	23 %
Sum	10 365	9 784	-6 %	16 997	20 358	20 %

Tabell 3: Tilgang helt ledige arbeidssøkere og tilgang stillinger i Innlandet i perioden januar til desember 2017 og 2018, fordelt på yrker.

5.2 Rekrutteringsproblemer som følge av mangel på arbeidskraft

Siden situasjonen på arbeidsmarkedet trolig ikke har forandret seg mye siden Bedriftsundersøkelsen (BU) for 2018 ble gjennomført, er det sannsynlig at mangelen på arbeidskraft som ble avdekket der i hovedtrekk fortsatt gjelder. I følge BU var det kun innen næringen undervisning at det var ventet noe nedgang i arbeidskraftbehovet.

BU viser at det ikke nødvendigvis er samsvar mellom næringenes forventninger om bemanningsnivå og mangelen på arbeidskraft innen de ulike yrkesgruppene. Det er flere næringer som har utfordringer med å rekruttere personer med relevant og tilstrekkelig kompetanse, blant annet fordi de har for få kvalifiserte søkere. Yrker der det er mangel på arbeidskraft, indikerer sterk etterspørsel. Ifølge BU er det størst mangel på arbeidskraft innen yrkesgruppene nevnt nedenfor.

- Sykepleiere og helsefagarbeidere: Disse yrkesgruppene arbeider stort sett innen næringene helse- og sosialtjeneste. Det er alltid mangel på disse yrkesgruppene og andre faglærte i ulike omsorgsykker. Også leger er det betydelige utfordringer med å rekruttere i deler av fylket.
- Ulike faglærte håndverkere: Det er størst mangel på tømrere og snekkere. I tillegg er det mangel på rørleggere og VVS-montører, elektrikere og betongarbeidere.
- Sivilingeniører og ingeniører innen ulike fagfelt: Disse yrkesgruppene arbeider innen et bredt spekter av næringer. BU viser at det er mangel på mange ulike typer ingeniører.
- Lastebil- og trailersjåfører: Selv om BU viser at det er en moderat optimisme innen næringene transport og lagring, er det likevel ofte mangel på disse yrkesgruppene. En av grunnene kan være at optimismen innen næringene bygg- og anlegg også kan gi flere oppdrag til transportnæringen.
- Kokker og servitører: De siste årene har det vært stor mangel på arbeidskraft innen næringene overnattings- og serveringsvirksomhet. BU bekrefter at det fortsatt er behov for rekruttering innen disse næringene, og spesielt gjelder det kokker.

Generelt sett ser vi at markedet oftere etterspør både personer med høyere utdanning og personer med fagutdanning. Vi forventer at denne etterspørselen ikke vil bli noe mindre i årene fremover, og at behovet for personer med relevant kompetanse innen flere av de ovennevnte yrkene vil vedvare. Et grovt estimat tilsier at bedriftene i Innlandet kunne ha ansatt 2 600 flere arbeidstakere, forutsatt tilgang på arbeidskraft med rett kompetanse. Dette er 1 200 flere enn BU året før viste.

Ut fra vår kjennskap til arbeidsmarkedet i fylket, vet vi ikke om noen yrkesgrupper der det vil oppstå flaskehalsproblemer i 2019 på grunne av mangelen på arbeidskraft. Dette understøttes også av BU,

hvor en relativt liten andel av bedriftene oppgir å ha rekrutteringsproblemer. Det er ingen store bedrifter i Innlandet som er blitt lagt ned eller har redusert bemanningen kraftig i 2018. Vi kjenner heller ikke til bedrifter der dette vil skje i 2019. Det vil altså si at det sannsynligvis ikke vil oppstå noen punktproblemer i Innlandet i 2019.

6. Prognose over registrert ledighet

NAV sin nasjonale prognose anslår at antall sysselsatte vil øke med 1,5 prosent i 2019, samtidig som arbeidsstyrken forventes å øke med 1,4 prosent. For landet som helhet gir dette en gjennomsnittlig arbeidsledighet på 2,3 prosent neste år.¹ Dette er en nedgang fra 2,4 prosent som var ventet for 2018. Denne prognosen er blant annet basert på at arbeidsmarkedet har bedret seg siden begynnelsen 2017 og at høyere vekst i fastlandsøkonomien har medført økt sysselsetting. Det er også ventet ny oppgang i oljeinvesteringene. Sysselsettingen i Innlandet påvirkes i liten grad av eventuelle endringer i petroleumsindustrien, og vi har derfor i hovedsak basert vår fylkesprognose på framskriving av langsiktige trender over befolknings- og næringsutvikling.

Den gjennomsnittlige ledigheten i Innlandet har vært på 1,8 prosent i både 2017 og 2018, til tross for at tiltaksnivået var svært høyt i Oppland i 2017 og mye lavere i 2018 (se kapittel 2). Dette tyder imidlertid på et godt arbeidsmarked i eget fylke, kort reisetid til arbeidsmarkedet i Oslo og Akershus og at NAV i Innlandet har håndhevet mobilitetskravet for arbeidsledige strengt.

For 2019 har vi anslått en vekst i sysselsettingen fra 2018 på 250 personer, som tilsvarer 0,1 prosent. Arbeidsstyrken er beregnet til å øke med 674 personer, som tilsvarer 0,3 prosent. Flere store bygge- og anleggsprosjekter pågår i fylket og flere nye skal settes i gang. Derfor forventer vi en fortsatt økning i antall sysselsatte personer som ikke er bosatt i fylket fordi disse ofte fyller stillinger der vi mangler arbeidskraft. Vi har anslått at dette påvirker endringen i ledigheten med 150 personer. Siden ledigheten i Innlandet har vært lavere i 2018 enn i året før, har vi fått redusert antall tiltaksplasser for arbeidssøkere med 104. I mange av de 10 siste årene, har nettoutpendlingen fra fylket avtatt. I 2017 økte den imidlertid med 483 personer. Vi har derfor lagt til grunn at netto utpendling vil øke også i 2019 (se forklaring i kapittel 4.2). Effekten har vi anslått vil være en nedgang i ledigheten på 400 personer. Tabellen nedenfor viser de omtalte forholdene.

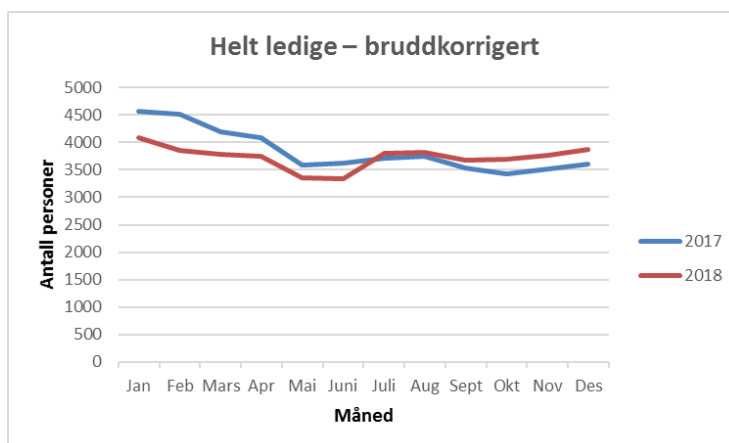
Endring fra 2018 til 2019	Antall personer
Forventet økning i sysselsettingen bidrar til reduksjon i ledigheten	-250
Økning i arbeidsstyrken blant bosatte bidrar til økning i ledigheten	674
Effekt av økt netto innflytting av ikke bosatte bidrar til økning i ledigheten	150
= Økt ledighet uten hensyn til endring i tiltaksnivå eller netto innpendling	574
Effekt av redusert tiltaksnivå i 2019 med 104 tiltaksplasser pr mnd bidrar til økning i ledigheten	52
Effekt av økt netto utpendling bidrar til reduksjon i ledigheten	-400
= Total effekt på registrert arbeidsledighet	226

Tabell 4: Tabellen viser prognoser på ulike variabler som påvirker endring i antallet helt ledige.

I 2018 var utvikling i ledigheten i Innlandet lik slik den var i de to foregående årene frem til juni måned, det vil si at ledigheten hver måned var mye lavere enn i samme måned året før. Derfra og ut året var ledigheten lik eller høyere enn ledigheten i samme måned året før frem til november måned da bruddet i ledighetsstatistikken, forårsaket av den nye registreringsordningen for arbeidssøkere, kom. Grunnen til dette er delvis at tiltaksnivået de siste to tredjedelene av året 2018 var svært mye lavere enn i 2017. I 2018 var det i gjennomsnitt 74 færre helt ledige personer, tilsvarende 2,1 prosent, i fylket enn i året før. Bruttoledigheten, som er summen av helt ledige og arbeidssøkere på tiltak, var i gjennomsnitt 519 personer lavere, tilsvarende 10,9 prosent, enn i året før.

¹ Arbeid og velferd nr. 3, 2018

Bruddet i ledighetsstatistikken, nevnt ovenfor, har medført at NAV har utarbeidet bruddkorrigerte ledighetstall. Disse viser også at antall helt ledige i Innlandet i siste kvartal i 2018 var høyere enn i siste kvartal i 2017, jf. figur 3 nedenfor.

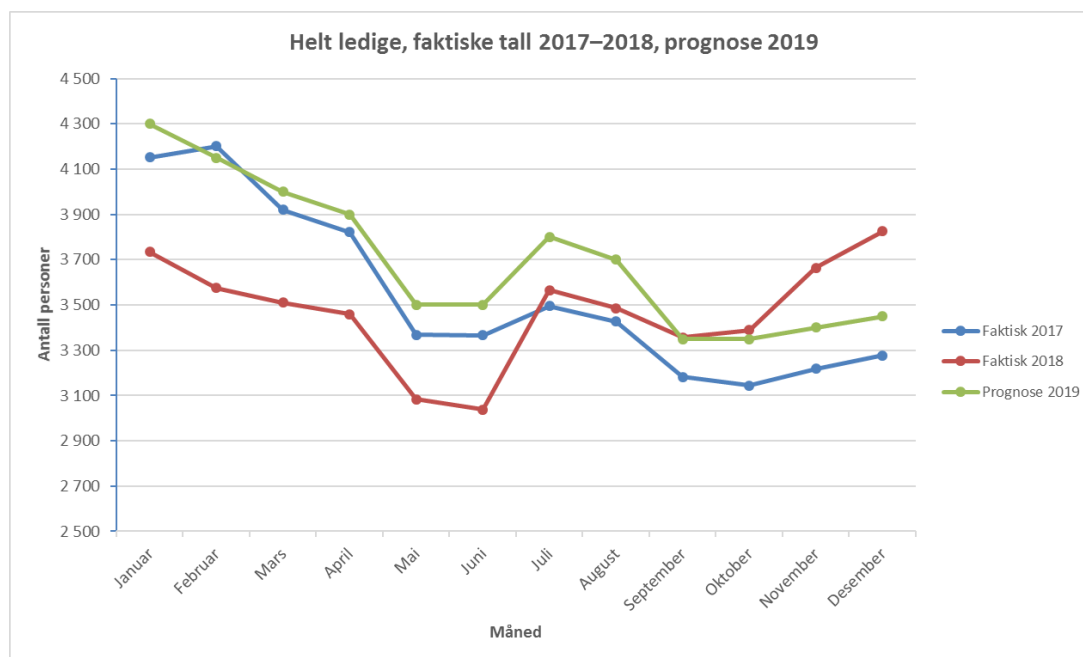
Figur 3: Utvikling i arbeidsledigheten i Innlandet for 2017 og 2018, med bruddkorrigerte tall.

De sesongjusterte tallene for antall helt ledige viser en ganske jevn nedgang i Innlandet over de siste tre årene frem til juni 2018. Deretter økte de sesongjusterte ledighetstallene, som nå også er blitt bruddkorrigerte, før en utflating de siste tre månedene i 2018. Omtrent samme utvikling viser også tallene for den sesongjusterte bruttoledigheten. Vi er imidlertid usikre på om dette gir grunnlag for å si at vi har fått en nivåheving av ledigheten. På bakgrunn av utviklingen i siste halvår i 2018 ser vi det likevel som sannsynlig at ledigheten vil bli noe høyere i 2019 enn i 2018, vel å merke dersom tiltaksnivået det kommende året følger budsjettet i fylket. Vi har prognosert med en gjennomsnittlig arbeidsledighet i Innlandet i 2019 på 3 700 helt ledige personer, som tilsvarer 1,9 prosent av arbeidsstyrken.

Måned	Faktisk 2017	Faktisk 2018	Prognose 2019
Januar	4 152	3 734	4 300
Februar	4 201	3 575	4 150
Mars	3 920	3 510	4 000
April	3 821	3 460	3 900
Mai	3 369	3 084	3 500
Juni	3 366	3 037	3 500
Juli	3 496	3 566	3 800
August	3 427	3 485	3 700
September	3 182	3 356	3 350
Oktober	3 145	3 388	3 350
November	3 218	3 665	3 400
Desember	3 277	3 825	3 450
Gjennomsnitt	3 548	3 474	3 700
Gjennomsnitt i prosent av arbeidsstyrken	1,8 %	1,8 %	1,9 %
Endring i antall fra året før	-567	-74	226
Endring i prosent fra året før	-13,8 %	-2,1 %	6,5 %

Tabell 5: Faktisk arbeidsledighet i Innlandet for 2017 og 2018. Prognosert arbeidsledighet for 2019.

Vi venter at den nye registreringsordningen for arbeidssøkere vil medføre et noe høyere nivå på ledigheten enn vi ellers ville ha hatt i noen måneder inn i 2019. Ellers har vi antatt at ledigheten vil variere i henhold til de normale sesongmessige svingningene i fylket, som vist i grafen nedenfor.

Figur 4: Utvikling i arbeidsledigheten i Innlandet for 2017 og 2018. Prognose for arbeidsledigheten for 2019.